

РЕШЕНИЕ

№ 7582

гр. София, 24.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 175 СЪСТАВ, в публично заседание на
шести февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ПЕТЪР ИВ. МИНЧЕВ

при участието на секретаря ДИМИТРИНА Д. НИКОЛОВА
като разглежда докладваното от ПЕТЪР ИВ. МИНЧЕВ Гражданско дело №
20231110117869 по описа за 2023 година

Съдът е сезиран с искова молба, подадена от В. К. И. срещу „Ф. Б.“ ЕООД, с обективно кумулативно съединени искове с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за прогласяване нищожността на чл. 5 от Договор за предоставяне на потребителски кредит № 1166097 от 02.06.2022г., предвиждащ заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение – поръчителство от в полза на ответника и чл. 55, ал.1, пр. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати сумата от 50,00 лева, представляваща частична претенция от сума в общ размер на 459,40 лева – платена без основание сума съгласно клаузата предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение – поръчителство от трето лице в полза на ответника по Договор за предоставяне на потребителски кредит № 1166097, ведно със законната лихва, считано от дата на депозиране на исковата молба да окончателно изплащане.

С протоколно определение от 28.11.2023г. съдът е допуснал увеличение на предявения осъдителен иск до пълния му размер от 459,40 лева.

В исковата молба се твърди, че на 02.06.2022 г. между страните е сключен договор за предоставяне на потребителски кредит от разстояние № 1166097, съгласно който страните се уговорили да се отпусне заем в размер на 2 000 при срок на погасяване от 2 месеца на две погасителни вноски при лихвен процент 5,03 % или лихва в размер на 100,60 лв. и ГПР в размер на 49,06 %. В чл. 5 от Договора за кредит било предвидено, че кредитът се обезпечава с поръчителство, предоставено от „Multitude Bank“ в полза на дружеството ответник. При сключването на договора никъде не било посочено какъв е размерът на възнаграждението за предоставяне на гаранция от свързано на кредитора дружество. Твърди, че не е получил преддоговорна информация и ОУ. Сочи, че след сключване на договора, от него била изискана сума за предоставяне на поръчителство в размер на 459,40

лв. Твърди, че е погасил задълженията си по договора за кредит. Счита, че договорът за кредит е недействителен поради това, че вноските по договора за поръчителство не били посочени в преддоговорната информация, както и поради това, че сключването на договора за гаранция било задължително условие за предоставяне на кредит. Твърди, че договорът не е подписан, респ. че липсва съгласие, както и че не е спазена предвидената от закона форма и изискванията за шрифт. Друго основание за нищожност на договора сочи, че е липсата на ясно разписана методика досежно начина формиране на ГПР. Излага, че е посочен грешен размер на ГПР. Аргументира, че е налице заобикаляне на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Прави възражение за нищожност на целия договор за кредит. Моли съда да прогласи нищожността на чл. 5 от Договора поради неправомерност, както и поради противоречие със закона. Претендира разноски.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК е постъпил отговор на исковата молба. Ответникът не оспорва, че между страните е сключен договор за кредит със соченото от ищеца съдържание. Оспорва твърденията на ищеца, че предоставянето на поръчителство е условие за сключване на договора за кредит и развива съображения в тази насока. Счита, че искът не е предявен срещу надлежна страна, т.к. договорът за гаранция бил сключен с Фератум Банк. Подробно излага, че на ищеца е предоставена преддоговорна информация заедно с проекти на договора за кредит. Соци, че възнаграждението за предоставена услуга за гаранция не се включва в размера на ГПР. Оспорва представителната власт на адвоката на ищеца. Моли съда да отхвърли предявените искове. Претендира разноски.

Съдът, като съобрази доводите на страните и събраните доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл. 12 ГПК, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Исковата молба е редовна, а предявените с нея искове са процесуално допустими.

По предявените искове в доказателствена тежест на ищеца е да докаже сключването на процесния договор за кредит с посоченото в исковата молба съдържание, както и че част от съдържанието на договора е клауза, предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение – поръчителство от трето лице, както и факта на плащане на процесната сума на ответника.

В доказателствена тежест на ответника е да докаже наличието на валидно правоотношение по договор за кредит, размера и изискуемостта на вземанията по него, наличието на валидна клауза, предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение – поръчителство от трето лице, както и че клаузата, от която произтича процесното вземане е индивидуално уговорена, респ. че е налице основание за получаването на сумата.

Страните не спорят и с окончателния доклад по делото съдът е обявил за безспорно и ненуждаещо се от доказване на основание чл. 146, ал. 1, т. 3 ГПК обстоятелството, че между страните е сключен Договор за предоставяне на потребителски кредит № 1166097 от 02.06.2022г. с посоченото в исковата молба съдържание, както и че въз основа на чл. 5 от този договор е сключен договор за поръчителство между ищеца и Фератум Банк, по силата

на който Фератум Банк е поела задължение да отговаря като поръчител за задълженията на ищеца към „Ф. Б.“ ЕООД срещу заплащане на възнаграждение в размер на 459,40 лева.

От представения Договор за потребителски кредит № 1166097 от 02.06.2022г. се установява, че предоставеният кредит е с размер от 2000 лева, платим на две погасителни вноски, последната от които на 01.08.2022г., лихвеният процент е в размер на 5,03% /общ размер на лихвата 100,60 лева/, а ГПР е в размер на 49,06 лева.

Съгласно чл. 5 от договора, кредитът се обезпечава с поръчителство, предоставено от Фератум Банк в полза на дружеството. С одобряването от дружеството на предоставеното в негова полза обезпечение, уговорката свързана с обезпечението не може да се отмени нито от кредитополучателя, нито от лицето, предоставило обезпечението. Със сключването на настоящия договор кредитополучателят потвърждава, че при кандидатстването за кредит сам и недвусмислено е посочил избрания поръчител и е запознат с правото си да посочи както физическо лице, така и предложеното юридическо лице за поръчител, който да бъде одобрен от кредитора в процедурата по кандидатстване за кредит. Кредитополучателят декларира, че е запознат, че всеки одобрен от кредитора поръчител дава еднаква възможност на кредитополучателя да получи кредит при едни и същи търговски условия.

Съгласно чл. 5.3 от Общите условия за предоставяне на потребителски кредити на „Ф. Б.“ ЕООД /ОУ/, за да повиши кредитоспособността си и с това да повиши вероятността да бъде одобрен кредитът от дружеството, кредитоискателят може да предложи едно от следните обезпечения: а) обезпечение, предоставено от гарант, във формата на договор за поръчителство и одобрено от дружеството; б) обезпечение, предоставено въз основа на договор за поръчителство от поръчител – предложено от кредитоискателя и одобрено от дружеството физическо лице. В чл. 5.4 от ОУ е предвидено, че кредитоискателят самостоятелно и свободно, по свое собствено усмотрение избира вида на предпочитаното от него обезпечение и посочва това в искането за потребителски кредит. Съгласно чл. 5.5. от ОУ, предложеното от кредитоискателя обезпечение не задължава дружеството да одобри обезпечението, както и да предостави поискания от кредитоискателя потребителски кредит. Оценката на кредитоспособността се увеличава по един и същи начин, независимо от това, дали е одобрен поръчител или гарант.

Съгласно част 3, т. 8 от стандартния европейски формуляр, изискването за обезпечение, което следва да бъде предоставено по договора за кредит е договор за предоставяне на поръчителство/гаранция, подписан от кредитополучателя. В част 4, т. 4.3 от СЕФ е посочено, че ако кредитополучателят избере да сключи договор за гаранция с гарант, предложен от кредитора, очакваните разходи за кредитополучателя ще бъдат в размер на 459,40 лева.

От приетия Договор за гаранция /поръчителство/, сключен между „Фератум Банк р.л.с.“ и В. К. И. се установява, че страните са се споразумели „Фератум Банк р.л.с.“ да отговаря като поръчител за изпълнение на задълженията по договора за кредит срещу възнаграждение в размер на 459,40 лева, платима по банков път на месечни вноски, чиито падежи съвпадат с вноските по погасителния план на договора за кредит.

От приетото и неоспорено експертно заключение по съдебно-техническата експертиза се установява, че при избор на обезпечение на кредита на интернет страницата на „Ф. Б.“ ЕООД за кредитоискателя има налична предвидена възможност да се кандидатства за кредит с подаване на личен гарант като поръчител. След запознаване със системата на ответно дружество са установени пет одобрени заявки от различни години, по които други кредитоискатели са кандидатствали с личен гарант /описани в заключението/. Установява се, че документите по договора за кредит са предадени на ищеца по електронен път и сключването на договора е потвърдено чрез върнат към системата SMS от посочения от потребителя мобилен номер на дата 02.06.2022г.

Предвид гореизложеното съдът намира, че е налице правоотношение между страните по договор за потребителски кредит, сключен по реда на ЗПФУР, като на ищеца е представена дължимата преддоговорна информация и е спазено изискването относно шрифта на договора, като се вземе предвид спецификата на сключване на договора от разстояние по електронен път.

По изложените в исковата молба доводи за нищожност на договора за кредит на основание чл. 22 ЗПК поради нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК поради невключване възнаграждението на поръчителя в ГПР, съдът намира следното.

Уреденият в чл. 138 и сл. от ЗЗД договор за поръчителство представлява съглашение за учредяване на обезпечение, поради което има акцесорен характер спрямо правоотношението, за вземанията по което се поема поръчителството, но въпреки това представлява самостоятелно съглашение, чиято правна валидност следва да се преценява отделно. Макар законът да го урежда като едностранен безвъзмезден договор, няма правна пречка в рамките на свободата на договаряне, поръчителството да бъде уговорено като двустранно възмездно правоотношение. С оглед на това, когато кредиторът е поискал осигуряването на обезпечение, липсва пречка изпълнението на задълженията по договора за потребителски кредит да бъде обезпечено чрез предоставяне на поръчителство срещу възнаграждение от трето юридическо лице. Възнаграждението по договора за поръчителство по правило не се включва в общия разход по кредита за потребителя съгласно дефиницията на пар. 1, т. 1 от ДР на ЗПК, поради което неговият размер не се отчита при формиране на годишния процент на разходите.

Различно, обаче, е положението в случаите, в които договорът за поръчителство само формално представлява отделна гаранционна сделка, а в действителност се явява част от кредитното правоотношение. В тези случаи поръчителство не съществува, а целта на сделката е да се уговори допълнително възнаграждение за кредитора по договора за потребителски кредит, в нарушение на изискванията на чл. 19, ал. 4 ЗПК, както и на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. В тази насока, съдът намира следното.

Видно от съдържанието на процесния договор за кредит и общите условия, ответното дружество е предвидило две алтернативни възможности за обезпечение на кредита – чрез предоставено от потребителя физическо лице - поръчител или чрез поръчителство от „Фератум Банк р.л.с.“ От експертното заключение по СТЕ се установява, че при

кандидатстване за отпускане на кредит, в електронната система съществува възможност потребителят да избере кредитът да бъде обезпечен чрез физическо лице-поръчител. Наличието на такава алтернативна възможност, обаче, само по себе си не води до извода, че на потребителя е предоставено право на избор относно способа за обезпечаване на кредита. Това е така, защото упражняването на алтернативната възможност не следва да е обусловено от неясни или прекомерно обременителни изисквания към потребителя.

В настоящия случай в чл. 5.5 от ОУ е посочено, че предложеното от кредитоискателя обезпечение не задължава дружеството да одобри обезпечението, както и да предостави поискания от кредитоискателя потребителски кредит, но в договора за кредит, общите условия и предоставената преддоговорна информация не се съдържа посочване на общите изисквания на кредитора към предложеното му обезпечение, нито срока, в който кредиторът извършва оценка на обезпечението. В този смисъл при извършване на преценката относно вида на обезпечението, за потребителя не е ясно нито какъв поръчител следва да предостави, за да бъде одобрен от кредитора, нито в какъв времеви период би могъл да получи одобрение на обезпечението и искането, съответно да му бъде отпуснат кредитът, ако избере този вариант. Липсата на информация по тези въпроси прави използването на тази опция прекомерно обременително за потребителя, доколкото предмет на сделката е дребно потребителско кредитиране с кратки срокове на отпускане и погасяване /т.нар. „бърз кредит“/, но при избор на такова обезпечение отпускането на кредита е поставено в зависимост от неизвестни условия и срокове за одобряване. В сравнение с това, другата предложена на потребителя опция – чрез предоставяне на гаранция от „Фератум Банк р.л.с.“ – касае предварително одобрен от кредитора гарант, което елиминира изцяло оценката на обезпечението като предпоставка за отпускане на кредита.

Ето защо съдът приема, че макар в договора за кредит и общите условия към него формално да е предвидена възможност за избор на алтернативно обезпечение чрез физическо лице-поръчител, тази възможност е до такава степен неясна и обременителна за потребителя, че следва да бъде приравнена на липса на алтернатива. Обстоятелството, че ответното дружество е имало случаи на одобрени искания за кредит, обезпечени с физическо лице – поръчител, не е годно да обоснове друг извод относно характера на поставените от ответника условия. Следователно обезпечението чрез договор за гаранция, сключен с „Фератум Банк р.л.с.“, се явява единственото приложимо такова.

На следващо място от извършена служебна справка в ТРРЮЛНЦ и търговския регистър на Малта /https://register.mbr.mt/app/query/get_company_details?auto_load=true&uuid=97cebecf-e43b-570a-a160-f209ea56b4b8/, се установява, че действителен собственик и на двете дружества е Мултитют СЕ, Финландия, с рег. № 1950969-1. Следователно кредиторът по договора за кредит поръчителят са свързани лица по смисъла на пар. 1, т. 6 от ДР на ТЗ, тъй като тяхната дейност се контролира от трето лице – общ собственик.

Съвкупността на горните обстоятелства води до извода, че в разглежданата хипотеза договорът за гаранция няма самостоятелен характер, а следва да бъде разглеждан като част

от кредитното правоотношение, защото потребителят е фактически принуден да го сключи с конкретно определено от кредитора свързано дружество, за да бъде отпуснат кредитът. При това положение и доколкото в стандартния европейски формуляр е посочено изрично, че е необходимо предоставяне на обезпечение и това представлява стъпка от електронната процедура по кандидатстване, съдът приема, че предоставянето на обезпечение от „Фератум Банк р.л.с.“ представлява задължително условие за получаване на кредита по смисъла на пар. 1, т. 1 от ДР на ЗПК.

След като предоставянето на обезпечението е задължително условие за получаване на кредита, то възнаграждението по договора за гаранция представлява общ разход по кредита, който следва да бъде включен като компонент при формиране на годишния процент на разходите. От приетото и неоспорено експертно заключение по съдебно-счетоводната експертиза се установява, че при включване на възнаграждението на гаранта в ГПР, неговият размер възлиза на 698,87%. Следователно, като е посочил в договора ГПР от 49,06%, който не отговаря на действителния общ размер на разходите, ответникът е нарушил нормите на чл. 19, ал. 4 ЗПК и чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, поради което и на основание чл. 22 ЗПК, договорът за кредит е недействителен изцяло.

С оглед гореизложеното, предявеният иск с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за прогласяване нищожността на чл. 5 от договора е основателен и следва да бъде уважен.

На следващо място от приетото експертно заключение по съдебно-счетоводната експертиза се установява, че ищецът е платил на ответника процесната сума от 459,40 лева – възнаграждение по договора за гаранция, поради което и при липса на основание за имущественото разместване, предявеният осъдителен иск за връщане на платеното също следва да бъде уважен изцяло. Изложеното от ответника възражение, че бил превел сумата на гаранта „Фератум Банк р.л.с.“, не води до друг извод, тъй като пасивно материалноправно легитимирано по прекия кондикционен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД е лицето, в чиято полза е извършено недължимото плащане. В този смисъл именно ответникът отговаря за връщане на платеното по неговата сметка, а вътрешните му отношения с „Фератум Банк р.л.с.“ не касаят настоящия процес.

По разноските.

При този изход от спора, право на разноски има единствено ищецът. Същият, обаче, не е сторил разноски, тъй като е бил освободен от внасянето им. Ищецът е бил защитаван безплатно на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 ЗАДв от адв. Димитър Милев, поради което и на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв в полза на адв. Милев следва да бъде присъдено възнаграждение в размер на 480 лева с ДДС съобразно материалния интерес по делото и вида и броя на извършените от адвоката процесуални действия. С оглед освобождаването от такси и разноски, ответникът следва да бъде осъден да заплати в полза и по сметка на СРС на основание чл. 78, ал. 6 ГПК сумата от 100 лева за държавна такса и сумата от 450 лева – депозит за възнаграждение на вещо лице по ССЧЕ, общо 550 лева.

Предвид изложените съображения, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА по предявения от В. К. И., с ЕГН: *****, с адрес: гр. София, ж.к. „Света Троица“ № 106, срещу „Ф. Б.“ ЕООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, ж.к. „Младост 3“, бул. „Александър Малинов“ № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, иск с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД нищожността на клаузата на чл. 5 от сключения между страните Договор за предоставяне на потребителски кредит № 1166097 от 02.06.2022г.

ОСЪЖДА „Ф. Б.“ ЕООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, ж.к. „Младост 3“, бул. „Александър Малинов“ № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да заплати на В. К. И., с ЕГН: *****, с адрес: гр. София, ж.к. „Света Троица“ № 106, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от **459,40 лева**, представляваща платена без основание сума за възнаграждение за предоставяне на поръчителство, ведно със законната лихва, считано от 04.04.2023г. до окончателното изплащане на вземането.

ОСЪЖДА „Ф. Б.“ ЕООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, ж.к. „Младост 3“, бул. „Александър Малинов“ № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да заплати на адв. Димитър Мирославов Милев, САК, с адрес на упражняване на дейността: гр. София, ж.к. „Манастирски ливади“, бл. 112, вх. А, ет. 2, офис 11, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв сумата от **480 лева**, представляваща възнаграждение с ДДС за безплатно представителство по делото на В. К. И..

ОСЪЖДА „Ф. Б.“ ЕООД, с ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: гр. София, ж.к. „Младост 3“, бул. „Александър Малинов“ № 51, вх. А, ет. 9, офис 20, да заплати на основание чл. 78, ал. 6 ГПК в полза и по сметка на Софийски районен съд сумата от **550 лева**, представляваща платени разходи от бюджета на съда.

РЕШЕНИЕТО може да бъде обжалвано с въззивна жалба пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____